

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
" pol leta 1 " 60 "
" četrta leta — " 80 "
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deložniki tisk. društva
dobivajo list brez pe-
sebnne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. — Za oznanila
se plačuje od navadne
vrstice, če se natisne
enkrat, 8 kr., dvakrat
12 kr., trikrat 16 kr.,
in vsakokrat za kolek
30 kr.

P. n. gg. naročnikom, ki so se pozneje
naročili, ne moremo s prvo številko „Gosp.“ po-
streči, ker je ves natis, čeravno smo nad pol-
drugo stotino listov več kakor navadno od-
tisnoti dali, pošel za tiste, ki so se pred in brž
po novem letu oglasili. — Silno bi nam vstregli
nekteri prejšnji naročniki, katerim ste se dve
prvi številki, drugim še tudi tretja, poslale, ki
naročnine še niso ponovili, ko bi nam vsaj dve
prvi številki nazaj poslali, če ne mislijo na-
ročniki ostati.

Opravništvo.

Zakaj so národi nezadovoljni?

III.

Tretji uzrok nezadovoljnosti národov je po-
jemanje blagostanja na kmetih. Kaj je
tega krivo? Odgovorimo odkritosrčno: Nekaj so
krivi previsoki davki, nekaj pa — vsaj v
premnogih krajih — ljudje sami.

Da so davki previsoki, tega zdaj — vsaj v
besedah — tudi liberalci več ne tajijo. Od leta
1848 so davki trikrat večji postali. Od tega
časa so se začele vojne priklade, in čeravno
so boji petihnuli, ostale so vendar priklade v dav-
karskih bukviceah. — Pravica ni dandanes
več sveta, torej segajo tudi države po tujem blagu
— glej Nemčijo in Italijo! Kdor pa drugim kri-
vico dela, je vedno v strahu, da se mu krivica
povrne; torej so evropske države — ker druga
drugi več ne zanpa — velike kasarne postale, v
kterih vse mrgoli dobro oborožanih vojakov. To
so pa drage, silno drage stvari, ktere morajo
davkoplačevalci trpeti, vrh tega še pa najboljšo
delalne moči državam za vojaštvo prepuščati, kar
se pri kmetijstvu krvavo občuti. Če torej tudi
boja ni, ostanejo vendar vojne priklade, ker
gospoduje na svetu krivica, ktera ljudem miru
ne dá.

Od leta do leta moramo tudi „avtonomijo“
dražje plačevati. Imamo deželnih, dvojnih okrajnih
in srenjskih priklad. Ker pa ne morejo ne okraji,
in tudi premnoge srenje ob svojem vsega opraviti,
kar jim „avtonomija“ izroča, moledvajo pri dež.
odboru, da jim pomaga. Ta jim denar posoja,
potem pa, ko posojila nazaj dobiti ne more, da-
ruje, kar je bil posodil. Deželnemu odboru pa
ne nosi petakov in desetakov sv. Miklavž; torej
morajo dež. priklade tem večje biti, čem manj so
okraji in srenje vsemu kos. Tako se jemlje iz
enega žepa, da se daje v drugega, kmet pa —
ne zmore več, kar se od njega tirja. To spričujejo
vsak tjeđen dolge vrste eksekutivnih licitacij
po vseh, posebno pa še po slovenskih krajih.

Če še kateri posestnik vsako leto iz prodanih
pridelkov za davke denarja polovi, je vendar tudi
pri teh še boljših posestnikih velika nesreča to,
da si ne morejo ničesar prihraniti. Če se pa
nič ne prihrani, se tudi kmetijstvo zboljšati ne
more, ampak postaja vedno slabeje, ter nam žuga
propad vsega kmečkega stanú. Pojdi po lepi šta-
jerski deželi, posebno kjer so vinski kraji, in štej
kmete, koliko jih še najdeš na svojih pesestvih!
Namesto njih najdeš zdaj posestnikov iz Dunaja,
Gradca, Maribora, Ptuja itd. Vsi so si nakupili
kmečka posestva po eksekutivni licitaciji. Ves ka-
pital leze v mesta. Drugi, ki so se naveličali no-
vega robstva, prodajajo sami svoja posestva, ter
se pomikajo v mesta, da ložje živé in se jim ni
treba več vkvarjati s županstvom, z okrajnim za-
stopom, s pošli in težaki.

Pa tudi za to se ni skrbelo, da bi se pri-
delki zboljšali in prihodki kmetovalcem povi-
šali. Štajerski Slovenci nimamo slovenske kme-
tijske šole, graška nemška kmet. družba pa
menda misli, da se bodo čudeži v kmetijstvu go-
dili, če izdaje nemšk kmetijski list in pošlje vsake
kvatre kakega nemškega potnega učitelja med
Slovence.

Reči se mora, da od one dobe, odkar si ljudstvo v razne zборе in zastope neprenehoma zastopnike voli, vse rakovo pot gre, samo številke v davkarskih bukvicah napredujejo. Praktični in v tem oziru modri poslanec g. Lohninger je v 7. seji d. zbora, ko je šlo za povišanje profesor-skih plač v srednjih šolah, tako-le govoril: „S povišanjem plač ima naš dež. zbor dokaj opraviti. Od leta do leta delamo na to, da se stanje uradnikom in profesorjem zboljša. Sklicuje se deloma na to, da je vse dražje postalo. Začeli smo torej z draginjsko priklado. Pred nami je država to storila, mi smo šli za njo. Država se je deloma s tem izgovarjala, da je mnogo deželnih uradnikov, ki so bolj plačani kakor državni, treba torej uravnanja. Mi smo državo posnemali, češ, da ne smemo slabše plačevati kot država. Mi pa še za stopinjo dalje stopimo, češ, da prav dobrih moči pridobimo, moramo še več plačati kakor država! Pride zopet država in reče: Dežela več plačuje kot država, torej mora država povišati plače. In tako se vedno svet suče v tem kolobaru, nikdar se pa ne vpraša, ali se množijo tudi dohodki tistih, ki davke plačujejo? ... Vest nam brani dalje iti; davkarske bukvice bodo ljudstvo slednjič podučile, je li prava pot, po kateri mahamo?“

Te skoz in skoz resnične besede nam povedajo vse: Ne vpraša se, kako davke znižati, ampak nakladajo se vedno novi in večji! Ljudstvo vzdihuje, je nezadovoljno, in preseda mu že vsaka volitev, češ, kaj bomo volili, saj je vedno slabše in ne boljše! —

Toda pešanje blagostanja ne prihaja edino le od previsokih davkov. Žalibog moramo reči, da si v mnogih krajih ljudje sami še večjih davkov nakladajo kakor so oni v dačnih bukvicah. Ti davki pa izvirajo iz zapravljenosti in gizdosti. — Pojdi ob nedeljah in praznikih po vaseh, trgih in mestih, in našel boš vse kerme nadevane ljudi, ki se zalivajo z vinom kakor da bi voda bila. Če je kje božja pot bila ali sejem, srečavaš na cesti vinjenih obojega spōla, da se z vozom komaj izogibaš. — Tako gre goldinar za goldinarjem po nepotrebi skoz grlo, in potem se ve da pomanjkuje gotovega denarja za „nesrečno štibro“, in če pritisne davkarski birič, gre kmetija na hoben.

Drug, enako hud vzrok da nam peša blagostanje, je gizdost. Skoro povsod se je poštena narodna obleka domačega pridelka v kraj vrgla in izbrala nova, po najnovejši modi prikrojena in silno draga iz štacun. Lišp je v mnogih krajih tolik, da mladi ljudje po 30—50 gl. in še več vsako leto za novo gizdavo obleko potrošijo. Tako se mladi zarod navadi dragocene gizdosti, si nič ne prihrani, torej se s praznimi rokami ženit gre, in oča mora krvavo trpeti, da zapravljivega sina alj zapravljivo, gizdavo hčer s potrebnim preskrbi, kar pa tem manj tekne, ker so

mladi razvajeni in — previsoko letajo. Tako je novo gospodarstvo že v začetku spodjedeno in pride tem preje na kant, če je — kar se mnogokrat godi — bratom in sestram preveč sporočeno bilo.

To so pglavlni vzroki, zakaj da nam blagostanje na kmetih čedalje bolj peša. Vse to nas pa tudi glasno opominja, misliti na sredstva, kako da se reši, kar se rešiti dá. O tem pa spregovorimo vprihadnjič.

Štajerski dež. zbor.

IX. Seja 17. dec. 1873.

Ta seja bila je tako žalostna za nas štajerske Slovence, da jo moramo kot mrtvaško naznanilo v črni obrobek djati.

Vlada je namreč predlagala premembno postavę, dane za realke dnę 8. jan. 1870 v tem smislu, da se mora vsak učenec francoskega jezika učiti, vrh tega pa še enega, ki ga odločijo stariši ali oskrbniki učencevi, bodi si angleškega ali slovenskega. — V osnovi štajerskih realk je za francoščino odločenih 27 ur po vseh 7 razredih, za slovenski jezik pa le 8 ur, po 2 na tjeđen, in to le v spodnjih 4 razredih; angleški jezik je v gornjih razredih. Ker §. 11. določno ni povedal, katerega jezika da se učenci morajo učiti, jih je — po besedah Wretschkovega poročila — vsako leto nekaj, in sicer ne samo slovenskih, marveč tudi nemških učencev bilo, ki so si v gornjih razredih namesto francoščine slovenski jezik izvolili za učni predmet. — Ker je učni jezik itak povsod nemški, kar je po našem trdnem prepričanji največa napaka za slov. učence, moramo naravnoč izreči, da je predlagana postava slovensčini bolj na korist, nego na škodo, kajti slovenski stariši in skrbniki bodo vendar toliko sprevidnosti imeli, da učencem stokrat več koristi, ako se slovenskega, kakor pa angleškega jezika učé, in to sprevidijo tudi Nemci sami, kakor je poročevalec povdarjal. Kakor tedaj stvari stojé, je edino le obžalovati, da ni slovensčina obligatna tvarina po vseh 7 razredih.

Postava torej sama ob sebi — ker do slovenskega učnega jezika ne moremo priti — še ni tako huda, dasi je enostranska; hujše je pa to, kako da Nemci in nemčurji o nas sodijo, kajti nam to vse upanje pobija, da bi kedaj do popolne narodne pravice prišli. Slov. poslanci: dr. Dominikuš, dr. Srnc in dr. Vošnjak so storili svojo dolžnost, da so kazali na enostranost določbe zastran slov. jezika, s katerim se — po besedah g. dra. Dominikuša — vedno dela, kakor da je ubog „nebodigatreba“. Da ni nobeden slov. poslanec govoril o potrebi slovenskega kot učnega jezika pri slovenskih učencih, ampak so povdar-